

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 32/2017-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. januára 2017 predbežne prerokoval sťažnosti spoločnosti SLOVENSKÉ LIEČEBNÉ KÚPELE PIEŠŤANY, a. s., Winterova 29, Piešťany, zastúpenej spoločnosťou BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., Hviezdoslavovo námestie 25, Bratislava, konajúcou prostredníctvom advokáta a konateľa JUDr. Juraja Bizoňa, vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Krajského súdu v Trnave sp. zn. 21 Ncb 13/2016 a sp. zn. 31 Ncb 10/2016 z 22. augusta 2016 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti spoločnosti SLOVENSKÉ LIEČEBNÉ KÚPELE PIEŠŤANY, a. s., vedené pod sp. zn. Rvp 14237/2016 a sp. zn. Rvp 15061/2016 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 14237/2016.

2. Sťažnosti spoločnosti SLOVENSKÉ LIEČEBNÉ KÚPELE PIEŠŤANY, a. s., o d m i e t a .

Odôvodnenie:

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 7. novembra 2016 a 5. decembra 2016 doručené sťažnosti Slovenských liečebných kúpeľov Piešťany, a. s. (ďalej len „sťažovateľka“, v citáciách len „sťažovateľ“), ktorými namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 21 Ncb 13/2016 a sp. zn. 31 Ncb 10/2016 z 22. augusta 2016 (spolu ďalej aj „napadnuté uznesenia“).

2. Sťažovateľka v oboch sťažnostiach zhodne uvádza, že sa v konaní vedenom na Okresnom súde Piešťany (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 11 Cb 126/2011 domáha voči žalovaným zaplata 17 592,78 € s príslušenstvom z titulu náhrady škody. V tomto konaní ústavný súd nálezom sp. zn. III. ÚS 225/2015 zo 6. októbra 2015 rozhodol, že základné právo sťažovateľky *„na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, resp. na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote postupom sudcu [redacted] porušené boli“*. V nadväznosti na tento nález podala ministerka spravodlivosti Slovenskej republiky návrh na začatie disciplinárneho konania proti sudcovi okresného súdu [redacted] (ďalej aj „zákonný sudca“). Na základe podaného návrhu na začatie disciplinárneho konania vznesla sťažovateľka v tomto konaní námietku zaujatosti proti zákonnému sudcovi, pretože po tomto nadobudla pochybnosti o jeho nezaujatosti. Krajský súd uznesením č. k. 31 Ncb 9/2016-244 z 22. augusta 2016 rozhodol, že sudca okresného súdu [redacted] je vylúčený z prerokovania a rozhodovania predmetnej veci.

3. Sudca okresného súdu [redacted] je zákonným sudcom tiež v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 5 Cb 7/2008 (Rvp 14237/2016), v ktorom sa

obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ], domáha voči sťažovateľke zaplataenia sumy 13 533,16 € s príslušenstvom, ako aj v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cb 2/2008 (Rvp 15061/2016), v ktorom sa obchodná spoločnosť [REDAKOVANÉ] v likvidácii, domáha voči sťažovateľke zaplataenia sumy 2 655 513,50 € s príslušenstvom.

4. Sťažovateľka podala 28. júla 2016 námietku zaujatosti proti sudcovi okresného súdu [REDAKOVANÉ] v oboch označených konaniach z rovnakého dôvodu ako v konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 126/2011. Krajský súd o týchto námietkach napadnutými uzneseniami rozhodol tak, že sudcu okresného súdu [REDAKOVANÉ] nevyľúčil z prerokúvania a rozhodovania veci vedenej pod sp. zn. 5 Cb 7/2008 (Rvp 14237/2016), ako aj veci vedenej pod sp. zn. 6 Cb 2/2008 (Rvp 15061/2016).

5. Sťažovateľka považuje napadnuté uznesenia krajského súdu za svojvoľné a arbitrárne, ich závery za nesprávne, ústavne neudržateľné a absolútne prekvapivé, to z týchto dôvodov:

«... Sťažovateľovi bolo najprv doručené uznesenie Krajského súdu zo dňa 22.08.2016, č. k. 31 Ncb 9/2016-244..., po ktorom očakával, že v zmysle právnej istoty bude na rovnakú právnu otázku podaná rovnaká odpoveď. Už keď Krajský súd uznal, že v danom prípade sa nejedná o možnú zaujatosť sudcu pre jeho pomer k veci, ale pre pomer k účastníkovi konania (cit; žalovaný dôvodnosť námietky zaujatosti založil na argumentácii súvisiacej so vzťahom sudcu k nemu ako účastníkovi), tak je podľa Sťažovateľa neakceptovateľné, aby (posudzujúc pomer sudcu k účastníkovi konania) bol zákonný sudca v rovnaký deň a dokonca tými istými sudcami vylúčený z prejednávania a rozhodovania jednej veci, ale nebol vylúčený z prejednávania a rozhodovania druhej veci;

... Sťažovateľ si je istý, že bez výnimky každý účastník konania, na základe ktorého podnetu by bol voči zákonnému sudcovi podaný návrh na začatie disciplinárneho konania, by v každom súdnom konaní prejednávanom týmto sudcom mal pochybnosti o jeho nezaujatosti. V takomto prípade tieto pochybnosti skutočne majú objektívnu povahu;

... neobstojí odôvodnenie Krajského súdu, že „pri názore, ktorý vyjadril žalovaný v námietke zaujatosti by znamenalo, že uvedený sudca Okresného súdu Piešťany by už nemohol rozhodovať spory, v ktorých je jednou zo strán žalovaný, to minimálne do času

právoplatného disciplinárneho rozhodnutia. “ Sťažovateľ v tomto nevzhliada nič nelegitímne. Práveže je logickým následkom... aby bol sudca za tohto skutkového stavu vylúčený z prejednávania a rozhodovania každej veci, v ktorej je účastníkom ten, kto podnet na začatie disciplinárneho konania podal. Podľa Sťažovateľa tento dôvod námietky zaujatosti nie je možné zneužívať, ako uviedol Krajský súd, pretože to, či návrh na začatie disciplinárneho konania bude voči zákonnému sudcovi nakoniec podaný, nezávisí od osoby podávajúcej námietku zaujatosti, ale výlučne od Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

Existencia nestrannosti musí byť určená podľa subjektívneho hľadiska, to znamená na základe osobného presvedčenia a správania konkrétneho sudcu v danej veci, a tiež podľa objektívneho hľadiska, teda zisťovaním, či sudca poskytuje dostatočné záruky, aby bola z tohto hľadiska vylúčená akákoľvek oprávnená pochybnosť (III. ÚS 16/002). Pritom nestrannosť sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, Či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť (III. ÚS 158/08).»

6. Sťažovateľka dodáva, že judikatúra ústavného súdu nie je v tejto súvislosti jednotná, a poukazuje na to, ústavný súd vo veci inej sťažovateľky uznesením sp. zn. I. ÚS 410/2016 z 15. júna 2016 odmietol sťažnosť smerujúcu proti rozhodnutiu nadriadeného súdu o námietke zaujatosti, pretože sa javí ako predčasná, keďže v ďalšom konaní v merite veci pred všeobecnými súdmi sa sťažovateľka môže domáhať ochrany svojich práv podaním odvolania proti rozhodnutiu prvostupňového súdu, prípadne dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu. V tomto prípade teda v predmetnom konaní existuje „iný súd“, a to krajský súd, resp. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), povolaný na poskytnutie ochrany základným právam sťažovateľky.

7. Na druhej strane nálezmi sp. zn. II. ÚS 815/2014 z 1. apríla 2015, ako aj sp. zn. II. ÚS 285/2015 z 3. septembra 2015 vzhliadol ústavný súd sťažnosti smerujúce proti rozhodnutiu o námietke zaujatosti za prípustné, dokonca im aj vyhovel.

8. Na základe uvedeného, keďže právne názory senátov ústavného súdu nie sú jednotné, čo sa týka otázky prípustnosti sťažnosti proti rozhodnutiu nadriadeného súdu o námietke zaujatosti, sťažovateľka sa „(z opatrnosti) domáha, aby senát, ktorému bude táto sťažnosť pridelená, v súlade s § 6 ZOÚS predložil plénu návrh na zjednotenie odchylných právnych názorov“.

9. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že napadnutými uzneseniami krajského súdu boli porušené jej základné práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, tieto uznesenia zruší a vráti mu ich na ďalšie konanie.

II.

10. Krajský súd napadnutými uzneseniami nevyhlásil sudcu okresného súdu [REDAKOVANÉ] z prerokovania a rozhodovania veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 5 Cb 7/2008 a sp. zn. 6 Cb 2/2008.

V odôvodnení krajský súd uviedol, že [REDAKOVANÉ] sa vyjadril k námietke zaujatosti a oznámil, že sa necíti byť vo veci zaujatý. V tomto vyjadrení zákonný sudca zdôraznil, že sťažovateľka už opakovane podáva na Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky podnety na začatie disciplinárneho konania voči jeho osobe, zrejme vedené snahou vyvolať napätie medzi ním a účastníkom konania a s poukazom na teóriu zdania sa zrejme žalovaný snaží dosiahnuť zmenu prerokujúceho sudcu. Podávanie podnetov a sťažností považoval zákonný sudca za právo účastníka, ktoré mu zákon poskytuje a ktoré mu nemožno uprieť, preto nemôže byť podľa jeho názoru dôvodom pre negatívny vzťah sudcu k takémuto účastníkovi.

Krajský súd ďalej v napadnutých uzneseniach citoval príslušné ustanovenia Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), a to:

„Podľa § 49 CSP

(1) *Sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k sporu, k stranám, ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o jeho nezaujatosti.*

(2) *Vylúčený je i sudca, ktorý prejednával a rozhodoval ten istý spor na súde inej inštalácie.*

(3) *Dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej činnosti.*

Podľa § 53 CSP

(1) *Námietku zaujatosti je potrebné uplatniť najneskôr do siedmich dní, odkedy sa strana dozvedela o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený. Na neskôr uplatnenú námietku zaujatosti súd neprihliada; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.“*

Ďalej krajský súd uviedol, že z „*hľadiska príslušných právnych ustanovení je právne významný predovšetkým vzťah sudcu a to buď k veci, alebo k účastníkom konania a k zástupcom účastníkov konania. ... Pri posudzovaní dôvodnosti námietky zaujatosti [redacted] o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Krajský súd v Trnave so zákonnej prezumcie neustrannosti sudcu pri zohľadnení výnimiek, ktoré stanovuje zákon. Sudcovia sú vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania sporu len vtedy, ak so zreteľom na ich pomer k sporu, k stranám, k ich zástupcom alebo osobám zúčastneným na konaní možno mať odôvodnené pochybnosti o ich nezaujatosti. Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania veci buď na návrh strany konania, alebo na základe oznámenia samotného sudcu. Obsahom základného práva na prerokovanie veci neustranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej strany na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03), ale nie povinnosť vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre jeho zaujatosť.*

... Otázkou neustrannosti sudcu sa zaoberá i Európsky súd pre ľudské práva a vychádza z konštatovania, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru.

... Subjektívna stránka neustrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Pri

subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti ak nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti, pričom nie je rozhodujúce subjektívne stanovisko sudcu alebo presvedčenie subjektu, ktorý uplatňuje námietku zaujatosti, ale samotná existencia objektívnych skutočností so zreteľom, na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu.

... Objektívna nestrannosť sa posudzuje podľa objektívnych symptómov, pri ktorých sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva teda len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj z objektívnej úvahy súdu, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu, je teda to, či obava strany sporu je objektívne oprávnená. V takomto prípade ale nemožno rozhodovať paušálne, ale treba rozhodnúť vec individuálne s posúdením, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že zakladajú nedostatok nestrannosti súdu, alebo či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach, preto objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vyvolať čo i len náznak pochybnosti na nestrannosť sudcu ho automaticky vylučuje z konania ako sudcu zaujatého.

... Z judikatúry ESLP, ako aj Ústavného súdu SR vyplýva, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti, za ktoré ale nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu subjektívne javí, ale či existujú i reálne okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnych pochybnostiam o tom, že sudca disponuje určitým, nie nezaujatým vzťahom k účastníkov. Aj z hľadiska akceptovania teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania veci iba v tom prípade, ak je celkom zrejmé, že jeho vzťah k veci, k účastníkom, ale ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať nezávisle a nestranne.

... Z hľadiska posudzovania subjektívneho aspektu nestrannosti namietaného sudcu Krajský súd v Trnave uvádza, že sudca sa necíti byť zaujatý, pretože podľa jeho vyjadrenia neexistuje uňho žiaden vzťah k sporu, k účastníkom, ani k ich zástupcom, pre ktorý by bolo

možné pochybovať o jeho nezaujatosti. Vyjadrenie namietaného sudcu nepotvrzuje existenciu negatívneho či pozitívneho vzťahu k sporu, k účastníkom konania alebo k ich zástupcom.

... Žalovaný dôvodnosť námietky zaujatosti založil na argumentácii súvisiacej so vzťahom sudcu k nemu ako účastníkovi, keď v inom súdnom konaní, a to v spore vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 11 Cb/126/2011 bolo nálezom Ústavného súdu SR č.k. III.ÚS 225/2015-32 zo dňa 06.10.2015 konštatované porušenie základného práva žalovaného na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, na základe ktorej skutočnosti bol zo strany žalovaného daný návrh na začatie disciplinárneho konania voči postupu [REDAKOVANÉ] v konaní pod sp. zn. 11Cb/126/2011, v ktorom konaní je [REDAKOVANÉ] zákonným sudcom.

... Dôvody námietky zaujatosti uvedené žalovaným, podľa ktorých sudca [REDAKOVANÉ] konal a rozhodoval na Okresnom súde v Piešťanoch v inom spore (vec vedená pod sp. zn. 11 Cb/126/2011) a v súvislosti s ktorou vecou bol na základe podnetu žalovaného podaný návrh ministerkou spravodlivosti na začatie disciplinárneho konania nemožno považovať za okolnosť objektívnej povahy, ktorá by mohla viesť k legitímnej pochybnosti u tom, že zákonný sudca v danej veci disponuje nie nezaujatým vzťahom k účastníkovi. Úvahy o zaujatosti tak, ako sú prezentované žalovaným sú v teoretickej rovine a vychádzajú z obavy, že sudca, na ktorého bol na základe podnetu žalovaného podaný návrh na začatie disciplinárneho konania v inom konaní, založili existenciu okolnosti objektívnej povahy. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že žalovaným uvádzaná skutočnosť sa netýka sporu, v ktorom je námietka zaujatosti podaná.

... Krajský súd v Trnave pri rozhodovaní o uplatnenej námietke zaujatosti žalovaným vychádzal tak z inštruktívnej judikatúry ESLP, ako aj z rozhodnutí ÚS SR, ktoré vyžadujú, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach i v súvislosti s tým, aby teória zdania nebola sporovými stranami zneužívaná a vedená s cieľom zmeniť zákonného sudcu.

... Z hľadiska tohto prístupu a posudzovania v námietke zaujatosti žalovaným uvedených dôvodov súd uvádza, že podľa odôvodnenia uznesenia NS SR sp. zn. 5Ndob/21/2012 zo dňa 14.08.2012, na ktoré žalovaná strana poukázala, podnet na podanie návrhu na začatie disciplinárneho konania voči konajúcemu a namietającemu sudcovi bol

podaný v tej istej veci a týkal sa teda toho istého sporu. Táto skutočnosť v danom prípade objektívne založila dôvodnosť na vylúčenie takéhoto sudcu z konania a rozhodovania o veci, čo ale nie je súladne z hľadiska posudzovania s prejednávanou námietke zaujatosti v tomto konaní.

... Z predloženého spisu nemožno vyvodiť záver, že by boli naplnené predpoklady uvedené v ust. § 49 ods. 1 CSP zakladajúce pochybnosti o nezaujatosti sudcu [REDAKOVANÉ]. Dôvody námietky zaujatosti uvedené žalovaným sú preto nelegitímne, nevychádzajú z okolnosti objektívnej povahy a pri názore, ktorý vyjadril žalovaný v námietke zaujatosti by znamenalo, že uvedený sudca Okresného súdu Piešťany by už nemohol rozhodovať spory, v ktorých je jednou zo strán žalovaný, to minimálne do času právoplatného disciplinárneho rozhodnutia. Takéto dôvody námietky zaujatosti považuje konajúci súd za neprípustné, vedúce k možnému zneužitiu práva na uplatnenie námietky zaujatosti stranou.“.

III.

11. Podľa § 31a ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ak tento zákon neustanovuje inak a povaha veci to nevylučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia Civilného sporového poriadku alebo Trestného poriadku.

12. Podľa § 116 ods. 1 prvej vety CSP v záujme hospodárnosti konania súd spojí na spoločné konanie také konania, ktoré sa pred ním začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých strán.

13. Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, avšak v súlade s citovaným § 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde možno v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane § 116 ods. 1 CSP.

14. S prihliadnutím na obsah sťažností vedených ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 14237/2016 a sp. zn. Rvp 15061/2016 (ktoré sú takmer identické) a z tohto obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť uvedených sťažností a taktiež prihliadajúc na totožnosť v osobe sťažovateľky a krajského súdu, rozhodol ústavný súd, uplatniac citované právne normy, tak, ako to je uvedené v bode I výroku tohto uznesenia.

IV.

15. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

16. Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

17. Sťažovateľka namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami krajského súdu. Krajský súd v napadnutých uzneseniach rozhodol tak, že sudcu okresného súdu [REDAKOVANÉ] nevylúčil z prerokovania a rozhodovania veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 5 Cb 7/2008, ako aj vo veci vedenej pod sp. zn. 6 Cb 2/2008. Sťažovateľka považuje tento právny záver za nesprávny a svojvoľný s tým, že krajský súd napadnuté uznesenie nedostatočne odôvodnil.

18. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj podľa čl. 36 ods. 1 listiny) každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

19. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

20. Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

21. Súčasťou stabilizovanej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každý, kto namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a predtým, ako podá sťažnosť ústavnému súdu, požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorého kompetencia predchádza právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 128/04).

22. Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci nestranným súdom podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj podľa čl. 36 ods. 1 listiny) a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je v Civilnom sporovom poriadku garantované aj prostredníctvom vylúčenia sudcu z jej ďalšieho prerokovania a rozhodnutia pre zaujatosť (§ 49 až § 55 CSP).

23. Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj podľa čl. 36 ods. 1 listiny) však nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť označeného sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Jeho obsahom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby a rozhodnúť o ňom.

24. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoje rozhodnutia, podľa ktorých všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje, preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porov. I. ÚS 9/00, II. ÚS 592/2013, III. ÚS 375/2010, IV. ÚS 26/04). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným (všeobecným) súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (porov. I. ÚS 22/03, II. ÚS 349/08, II. ÚS 421/2013, III. ÚS 152/03, IV. ÚS 177/05). Za situácie, ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom.

25. Na účely čl. 46 ods. 1 ústavy (ako aj podľa čl. 36 ods. 1 listiny) v spojení s § 49 až § 53 CSP pod vylúčeným sudcom treba rozumieť nielen sudcu, ktorý bol skutočne vylúčený na základe rozhodnutia súdu, ktorý rozhodoval o námietke zaujatosti, ale aj sudcu, ktorý vylúčeným mal byť na základe objektívneho posúdenia jeho pomeru k veci alebo k účastníkom konania, alebo k ich zástupcom (porov. IV. ÚS 26/04).

26. Na tomto mieste ústavný súd odkazuje (a plne sa stotožňuje) na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 M Cdo 17/2009 z 29. októbra 2009, podľa ktorého *„je rozhodovanie vylúčeným sudcom takou vadou konania, ku ktorej odvolací i dovolací súd, v rámci preskúmavania zákonnosti celého konania na základe podaného riadneho alebo mimoriadneho opravného prostriedku, je povinný prihliadať z úradnej moci (§ 212 ods. 3 a § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.), a ktorá je dôvodom kasačného rozhodnutia. O takúto*

vadu ide bez ohľadu na to, či o vylúčení sudcu bolo alebo nebolo rozhodované nadriadeným súdom podľa § 16 ods. 1 O. s. p. a bez ohľadu na to, že takýmto prípadným rozhodnutím sudca z prejednávania a rozhodovania veci vylúčený nebol. Inštitút vylúčenia sudcu je totiž objektívnou procesnou kategóriou a tým aj zásadne nezávislou na rozhodovaní podľa uvedeného ustanovenia. Niet žiadnej vecnej ani procesnej prekážky, aby v odvolacom alebo v dovolacom konaní nemohla byť otázka vylúčenia sudcu otvorená nanovo a prípadne aj inak zodpovedaná, a to bez ohľadu na to, aké skutkové dôvody boli skôr namietané alebo hodnotené.“.

27. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 153/96 z 21. augusta 1997 a sp. zn. 6 Cdo 210/2010 z 20. apríla 2011, v ktorých sa okrem iných uvádza: „*Neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 písm. g) OSP posúdiť túto otázku samostatne a prípadne i inak, než ju posúdil nadriadený súd súdu procesnému, ktorý vo veci rozhodoval, ak v námietke boli uvedené nové skutočnosti.“*

28. Z dosiaľ uvedeného vyplýva, že podľa platnej právnej úpravy konania pred všeobecnými súdmi a judikatúry všeobecného súdnictva sú ich závažné procesné pochybenia (vrátane porušenia základných práv podľa čl. 46 a nasl. ústavy) dôvodom na podanie odvolania podľa § 365 ods. 1 písm. c) CSP, podľa ktorého odvolanie možno odôvodniť tým, že rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo podľa § 365 ods. 1 písm. b) CSP, podľa ktorého možno odvolanie odôvodniť aj tým, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Prípadne (za splnenia zákonom ustanovených podmienok) aj na podanie dovolania podľa § 420 písm. e) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo podľa § 420 písm. f) CSP ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere,

že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (pozri napr. II. ÚS 595/2013, IV. ÚS 26/04, ale aj m. m. II. ÚS 130/02, IV. ÚS 31/03).

29. Pokiaľ podľa názoru sťažovateľky krajský súd napadnutými uzneseniami rozhodol zjavne neodôvodnene a vo veci samej rozhoduje sudca, ktorý mal byť podľa objektívneho posúdenia jeho pomeru k veci alebo k účastníkom konania alebo k ich zástupcom z ďalšej účasti na prerokovaní veci a rozhodovaní vylúčený, potom sa jej sťažnosti podané ústavnému súdu javia ako predčasné, keďže v ďalších konaniach v merite veci pred všeobecnými súdmi môže sťažovateľka postupovať už uvedeným spôsobom a domáhať sa ochrany svojich práv podaním odvolania proti rozhodnutiam prvostupňového súdu, prípadne dovolania proti rozhodnutiam odvolacieho súdu. V tomto prípade teda v predmetných konaniach existuje „iný súd“, a to krajský súd, resp. najvyšší súd, povelaný na poskytnutie ochrany právam sťažovateľky.

30. V súvislosti s poukazom sťažovateľky na nejednotnosť judikatúry ústavného súdu k preskúmvaniu rozhodnutí všeobecných súdov týkajúcich sa rozhodovania o námietkach zaujatosti (bližšie pozri odseky 6 a 7 tohto rozhodnutia) ústavný súd poukazuje na to, že v ostatnom období sa príslušný senát ústavného súdu, o nálezy ktorého išlo, priklonil k väčšinovej judikatúre ústavného súdu, podľa ktorej takýto postup by predchádzal právomoc všeobecných súdov, napr. uznesenie sp. zn. II. ÚS 165/2015 z 18. marca 2015, II. ÚS 313/2016 zo 14. apríla 2016, II. ÚS 794/2016 z 27. októbra 2016, II. ÚS 802/2016 z 27. októbra 2016 (porovnaj napr. II. ÚS 342/2014, III. ÚS 187/2015, III. ÚS 320/2015, II. ÚS 619/2015, I. ÚS 167/2016, I. ÚS 410/2016, I. ÚS 507/2016).

31. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby účastník konania domáhajúci sa ochrany svojich základných práv sám rozhodol o tom, či sa jej bude domáhať v konaní pred všeobecnými súdmi alebo ústavným súdom. Naopak, z čl. 127 ods. 1 ústavy zjavne vyplýva, že pred podaním sťažnosti ústavnému súdu musí účastník konania vyčerpať všetky riadne i mimoriadne opravné prostriedky, resp. iné prostriedky nápravy, ktoré sú mu dostupné v konaní pred všeobecnými súdmi.

32. Ústavný súd vzhľadom na uvedené sťažnosť sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu.

33. Vo vzťahu k namietanému porušeniu práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd poznamenáva, že z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva tiež vyplýva, že konanie o námietke zaujatosti nezávislé na konaní, v ktorom bola námietka uplatnená, sa týka predovšetkým procesných práv účastníka konania a netýka sa civilných práv a záväzkov podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Aj keď konanie o námietke zaujatosti môže mať vplyv na konanie vo veci samej, ide o nedostatočné spojenie a vzdialené následky, aby mohol čl. 6 ods. 1 dohovoru vstúpiť do hry, a preto je čl. 6 ods. 1 dohovoru na takéto konanie neaplikovateľný (pozri *Ovcharenko proti Ukrajine*, rozhodnutie z 20. 10. 2009, č. 26362/02, *Schreiber and Boetsch, v. Francúzsko*, č. 58751/00, rozhodnutie o prijateľnosti z 11. 12. 2003 a tiež *Mianiovicz, v. Nemecko*, č. 37111/04, 55440/07, 55443/07, rozhodnutie o prijateľnosti z 19. 5. 2009, oddiel 1a), teda sťažnosť v tejto časti je aj zjavne neopodstatnená (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

34. Keďže sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2017